

Slovenski Pravniki.

Leto XV.

V Ljubljani, 15. avgusta 1899.

Štev. 8.

Ustanovitev dražbenih pogojev.

Spisal Henrik Sturm.

(Konec.)

Dostikrat ima sodnik na deželi opraviti s pogojnimi preživitki, na primer s takimi, ki so zavisni od smrti te ali one živeče osebe; le tedaj, kedar preživitkar preživi to ali ono osebo, pristojta mu preživitek. Če ima tak vknjižen preživitek prednost pred zastavno pravico zahtevajočega upnika, se bi utegnilo trditi, da glede na to, ker ima preživitek omenjeno prednost, je vporabiti § 150. zvrš. r. in je zdražitelj zavezan preživitek prevzeti brez zaračuna na največji ponudek. Po §-u 30. cenil. reda in mnenju vrhovnega sodišča, dodanem k §-u 151. zvrš. r., je pri določitvi cenilne vrednosti preživitek odtegniti; torej je preživitek, ki je po desetletnem trpežu cenjen recimo na 800 gld., dočim vrednost zemljišča ne glede na bremena znaša 2000 gld., odšteti od te vrednosti in prava vrednost zemljišča znaša 1200 gld., najmanjši ponudek pa 800 gld.

Taka trditev bi pa bila popolnoma napačna. Določilo §-a 150. ima le gotova nedvomna bremena v mislih, ne pa negotovih ali odloživno pogojnih bremen, pri katerih se ne ve, bodo li sploh kdaj eksistentna. Nasprotno tolmačenje bilo bi protivno načelom zvršilnega reda (glej moj sestavek: »Die executive Schätzung« v »Gerichtszeitung« št. 37 iz leta 1898). Akoravno ima preživitek prednost pred zastavno pravico zahtevajočega upnika, vendar ne bo moči staviti predloga, oziroma pogoja, da ga prevzemi zdražitelj brez zaračuna, ampak z zaračunom na največji ponudek. V smislu §-a 221. bo treba del največjega ponudka, ki pripade na pokritev glavnice, plodonosno naložiti za čas, dokler ne nastopi pogoj, namreč da preživitkar preživi osebo, od čigar smrti je odvisna dajatev preživitka. Pokritna glavnica se pa ne določi po desetletnem trpežu preživitka, ampak po načelu, izraženem v §-ih 219. in 226.

Če preživitkar ne preživi omenjene osebe, od katere je dajatev preživitka zavisna, onda postane pokritna glavnica prosta za razdelitev med začasno propale upnike, odnosno zavezanca.

Ako se bi v navedenem slučaju stavil predlog, da prevzame zdražitelj napominani pogojni preživitek brez zaračuna na največji ponudek, bi ga sodnik, ne da bi bilo potrebno v smislu §-a 162. odrediti narok za ustanovitev pogojev, kakor če se nahajajo očitne pomote v pogojih, moral zavrniti, ker je nezakonit (§ 221.), in ga predrugačiti v prej navedenem smislu.

Pri ustanovitvi dražbenih pogojev je določiti, je li zemljišča zavezančeva, ki so predmet prisilni dražbi in ki obstajajo iz več zemljiškoknjižnih vložkov, posamezno zdražiti ali ne. Kako pa, če so ta zemljišča simultansko obremenjena s kakim preživitkom, je li mogoča posamezna dražba? Rekel bi da, — ozirati pa bi se bilo na kakovost preživitka.

Predmet prisilni dražbi so na primer tri zemljišča; eno bi bilo cenjeno na 2000 gld., drugo 800 gld. in tretje 400 gld. Na vseh treh zemljiščih je simultansko vknjižen preživitek, čigar pokritna glavnica znaša 1200 gld. in ki je tak, da ni omejen na gotove parcele, da ne obsega vžitka na tej ali oni njivi ali rabe tega ali onega poslopja. V tem slučaju je možna posamezna dražba glede vsacega zemljišča posebej. Nedvomno je smatrati preživitkarja za simultanskega upnika. Le-ta ima v smislu §-a 222. zvrš. r. in §-a 15. zemlj. zak. pravico terjati poplačilo svoje terjatve tudi samo iz enega zemljišča. Z isto pravico tudi preživitkar zahteva lahko poplačilo preživitka samo iz enega zemljišča, ker je simultanski upnik. Če torej zahtevajoči upnik predlaga, da je preživitek izplačati samo iz zemljišča, na 2000 gld. cenjenega, in če privoli v to preživitkar izrecno ali molče (§-a 162., 56. odst. 2), onda je po zakonu povse dopustno ustanoviti dražbene pogoje tako, da je preživitek smatrati za breme le glede napominanega zemljišča in ga iz tega poravnati, dočim sta drugi dve zemljišči prosti preživitka, in da je vsa tri zemljišča posamezno zdražiti. Tisti upniki, ki manj dobijo vsled tega, ker je preživitek poravnati samo iz enega zemljišča namesto iz vseh treh, smejo zahtevati, da se oni znesek iz posameznih razdelilnih sklad,

ki bi pripal na pokritno glavnico od preživitka, če bi se zahtevalo poravnanje pokritne glavnice v smislu §-a 222. odst. 2. iz vseh treh zemljišč, v toliko njim prisodi, v kolikor je potrebno pokritje primanjkljaja.

Na isti način bi bilo ravnati, če bi bila dva neenaka preživitka, pristojajoča dvema različnima osebama, vknjižena simultansko na več zemljiščih, ki bi bila predmet prisilne dražbe ter imela precejšnjo vrednost, tako da bi se dalo popolno plačilo preživitkov doseči tudi iz posameznih zemljišč. Predlagalo bi se lahko v tem slučaju, da je eden preživitek poravnati iz enega, drugi pa iz katerega drugega zemljišča ali pa tudi oba samo iz enega zemljišča; in možna bi bila posamezna dražba.

Za vse vrste preživitkov pa to, kar se je glede posamezne dražbe navedlo, ne velja, ampak bila bi »*quaestio facti*« v vsakem konkretnem slučaju, če je možno zemljišča posamezno po dražbi prodati ali ne. —

Prav redko se zgodi, da bi se največji ponudek v gotovem denarju zares poplačal v zakonitih obrokih, kakor določa § 152. zvrš. reda. Kmet nima na razpolago toliko denarja, da bi mogel, čim zdraži večje zemljišče, plačati največji ponudek takoj ali pa v zakonitih dveh mesečnih obrokih. Moral si bi ga izposoditi in za to je treba več časa. To uvidijo tabularni upniki in radi čakajo na plačilo, če treba tudi delj nego štiri mesece. Da bi se radi tega predlagala zopetna dražba v smislu §-a 154., se skoraj nikoli ne pripeti. Treba je torej, kar se tiče plačila največjega ponudka, dražbene pogoje kmetskim razmeram primerno ustanoviti.

To, kar navaja § 152. v odstavkih 1. do incl. 4. glede plačila največjega ponudka, so le dispozitivna določila in velja le tedaj, kedar se zakoniti pogoji brez premembe denejo dražbi za podlago, ne pa tedaj, kedar se stavijo izjemni pogoji. Po zadnjem odstavku istega §-a more sodnik s privoljenjem zahtevajočega upnika in hipotekarjev ustanoviti na predlog druga določila o plačilu največjega ponudka. Da bi to določilo ne veljalo za vse prve štiri odstavke §-a 152., ni v zakonu rečeno in nam v tem oziru tudi vladni nagibi, ki se nanašajo samo na slučaje, če se zakoniti pogoji denejo dražbi

za podlago, ne dajo pojasnila. Sklepati je torej iz zadnjega odstavka napominanega §-a, da je dopuščeno predlagati pri ustanovitvi pogojev: da se sme največji ponudek v daljših obrokih vložiti pri sodišču, nego li so v zakonu določeni; da je le kak del največjega ponudka vložiti, drugo pa ne, ali da od največjega ponudka sploh ni ničesar vložiti pri sodišču, če se pri razdelitvi največjega ponudka v smislu §-ov 220., 221., 223. odst. 3. in 4., 224., 225. in 236. zvrš. reda ali tudi sicer pri nedoletnih osebah ali pri kurandih ne pokaže potreba, da je kake zneske pri sodišču plačati v svrho plodnosne naložitve.

Najbolj praktično pa je pri večjih zemljiščih; če se zdražitelj odveže od dolžnosti vložiti največji ponudek pri sodišču, a se nakaže, da po razdelilnem sklepu neposredno izplača upnikom, ki pridejo do plačila. Pri večjih zemljiščih doseže se tudi izdatnejši največji ponudek in je navadno vdeleženih precejšno število zastavnih upnikov. Ako se po zakonitih pogojih, kakor jih navaja § 152., največji ponudek vloži pri sodišču, treba ga je v smislu §-a 236. odst. 2., plodonosno naložiti pri kaki hranilnici, kar je najbolj namenu primerno. Prodanih je na pr. več zemljišč v isti zvršilni stvari posamezno potom dražbe ter je kakih deset zdražiteljev, ki morajo vsak svoj največji ponudek vložiti. Ta slučaj se mi je že pripetil. Tekom 14 dni po pravomočnosti domika je vložil vsak zdražitelj najprej četrtrinko največjega ponudka; ostalega dela polovico je vložil po preteku prvega meseca, a drugo polovico, kedar je pretekel drugi mesec po pravomočnosti domika; saj da bi takoj vložil ves največji ponudek, na deželi malokdo premore. Ker je bilo deset zdražiteljev, je imel vsak po 3 pota k sodišču. Sedaj pa pride do razdelitve. Razdelilni sklep postane pravokrepen in oglašajo se zastavni upniki, katerih je dokaj. Le-ti prihajajo k sodišču posamič ob različnih dnevih in za vsacega je treba vsprejeti na zapisnik prošnjo za izročbo zneska, od največjega ponudka mu prisojenega. Ker pa je največji ponudek plodonosno naložen na hranilno knjižico, treba je realizovati delež vsakega upnika in se mu ne more isti dan izplačati. Upnik mora torej še k depozitnemu uradu priti, da se mu realizovana svota izroči. Če je petnajst upnikov,

katerim so se kaki zneski po razdelilnem sklepu odkazali, stori se za vložbo največjega ponudka ter izročba nič manj nego 60 potov k sodišču. Ako so upniki in zdražitelji iz daljnih vasi, pomeni omenjeno število potov ravno toliko izgubljenih dnij. Koliko truda in koliko izgubljenega časa, pa tudi stroškov! O tem ne govorim, koliko posla napominana vložba in izročba največjega ponudka sodišču provzročča.

Takim neprilikam dalo se bi izogniti, ako se bi točka 5. obrazca št. 137 iz knjige obrazcev predrugačila na pr. nastopno:

I. »Zdražitelj se nakaže, da v 14 dneh po pravomočnosti razdelilnega sklepa izplača neposredno upnikom, ki pridejo do plačila, odkazane jim zneske po razdelilnem sklepu z obrestmi, od dne podeljenega domika od glavnice tekočimi, kakor so vknjižene (če niso pretirane). V kolikor pa ni zaračunati največjega ponudka na obrestovane terjatve, kakor pri neobrestovanih nezapadlih terjativah, bremenih, zavezancu pripalih zneskih itd., mora zdražitelj največji ponudek obrestovati od dne podeljenega domika do plačila z zakonitim obrestnim merilom. Od plačila zakonitih obrestij od stroškov, zastavnim upnikom po razdelilnem sklepu prisojenih, ter obrestij, do dne podelitve domika naraslih in proračunanih, je zdražitelj prost. Zneske, katere je po razdelilnem sklepu vložiti pri sodišču (§-i 220., 221., 223., 224., 235. in 236.), mora zdražitelj v prej napominanem roku vložiti v sodno shrambo, in ako od največjega ponudka kaj ostane za zavezanca, le-temu to plačati. Zaostale prihodke, preživnine in druge ponovne dajatve, zaostale obresti terjatev, za prevzetbo določenih, kakor tudi pravdne in zvršilne stroške je v gotovini izplačati upnikom.«

II. »V kolikor so zastavni upniki, katerih terjatve iz največjega ponudka pridejo, kakor kaže, na vrsto, zadovoljni s tem, da prevzame dolg zdražitelj, ali v kolikor mora zastavnopravno zavarovane terjatve, služnosti, izgovorjene preživitke in druga realna bremena po točki 3. (obrazca 137.) prevzeti zdražitelj v račun na največji ponudek, je zdražitelj oproščen od plačila tistih zneskov, kateri spadajo na glavnice terjatev, določenih za prevzetbo, ali na pokritne glavnice služnostij, izgovorjenih preživitkov in realnih bremen, ki jih je prevzeti.«

III. »Zadnji odstavek pa velja tudi glede simultanskih zastavnih upnikov ter so le-ti zavezani v smislu §-a 171. najkasneje 8 dni pred dražbenim narokom pod nasledki, v tem §-u navedenimi, oddati izjavo, da zahtevajo poplačilo svojih terjatev z gotovino«.

Taki izjemni pogoji¹⁾ so po zakonu dopuščeni. Kar tiče čas, ki je določen za plačilo največega ponudka, namreč 14 dni po pravomočnosti razdelilnega sklepa, ni ta rok prekratek, kajti predno pride do plačila, mineta itak 2 meseca vsled sodniških odredb in manipulacijskih opravil, ki jih je med tem do plačilnega dne izvršiti. Sicer se bi pa dal določiti tudi daljši rok.

Ako naj zdražitelj obrestuje terjatve po vknjiženem obrestnem merilu, je pač umestno, da se ga odveže od dolžnosti plačevati obresti od največega ponudka, v kolikor pripade na zvršilne, zastavnim upnikom po razdelilnem sklepu prisojene stroške, ter na obresti, do dne podelitve domika narasle in poračunane; to radi tega, ker je pri zadevnih terjatvah vknjiženo obrestno merilo navadno večje nego zakonito in se potem to, kar naj zdražitelj na višjih obrestih od glavnice poravna, paralizuje s tem, da mu ni treba obrestovati največega ponudka, kar ga pripade na omenjene zvršilne stroške ter obresti. Tak pogoj tudi upnikom bolj ugaja. Razume pa se ob sebi, da sodnik se mora pri ustanovitvi takega pogoja ozirati na to, če niso vknjižene obresti pretirane.

Po starem občnem sodnem redu je bila v praksi navada, da se je zdražitelj, kedar je zaprosil prisojilno listino, moral izkazati s tabularno izjavo, ako se je s kakim upnikom glede prevzetbe dolga dogovoril. To je pa povzročilo vedno dokaj stroškov. V tem pogledu je torej dokaj vredno določilo §-a 171., po katerem je hipotekarje, kedar se jim vroči dražbeni oklic, ob enem pozvati, da se najkasneje 8 dni pred dražbenim narokom izjavijo o tem, če zahtevajo poplačilo svojih terjatev z gotovino ali če so zadovoljni, da dolg prevzame zdražitelj in

¹⁾ Prim. nasvet g. sodnega tajnika I. Kavčnika v 6. št. let. „Slov. Pravnika“ na str. 191. Tu sploh pripominamo, da nam je razprava gosp. H. Sturma došla, predno je izšla navedena številka našega lista.

se prejšnji dolžnik ob enem od istega oprosti. Pri tem je upnike obvestiti, da kedor najkasneje 8 dni pred dražbenim narokom ne zahteva poplačila z gotovino, tistega je smatrati za privolivšega, da zdražitelj prevzame dolg in se izpusti njegov prejšnji dolžnik. Ako upnik ne odda v navedenem roku takšne izjave ali ako upnik pri razdelitveni razpravi odstopi od svoje, v istem roku stavljenе zahteve glede gotovega plačila (§ 223.), tedaj ni potreba nikake pismene izjave v dokaz, da je upnik sporazumljen glede prevzetbe dolga; zadostuje, če se v razdelilnem sklepu izreče, da ta ali ona terjatev ostane vknjižena.

V zvezi z omenjeno določbo §-a 171. je pa tolmačiti določbo §-a 152., po kateri ni, da bi pravdne in izvršilne stroške ter zaostale obresti od terjatev, za prevzetbo določenih, prevzel zdražitelj, ampak je te zneske v gotovini plačati. Le-to je potrebno, da se pravno, vsled prevzetbe dolga nastalo razmerje med zdražiteljem in zastavnim upnikom napravi bolj jednostavno. Upniku, ki sicer rad čaka na plačilo glavnice, je pred vsem do tega, da se mu plačajo vsaj zastale obresti in narasli stroški. To je pa tudi v korist zdražitelju radi jednostavnosti pravnega razmerja. V smislu §-a 17. zemlj. zak. in §-a 216. odst. zadnji zvrš. reda imajo le 3 leta pred dnevom podelitve domika zaostale obresti jednako prednost z glavnico. Če se bi kakemu upniku prisodile te 3letne obresti in bi jih zavezanec prevzel v svojo plačilno obljubo namesto plačila, moral bi upnik skrbeti za to, da se zastavnopravno zavarujejo za vsak slučaj, da jih ne izgubi v svojem času. V to svrhu bi pa bila potrebna nova vknjižba, ker več nego 3 leta zaostale obresti bi se dale le v vrstnem redu, v katerem se zastavna pravica zanje pridobi, ob svojem času prisoditi iz največjega ponudka.

Po določbi §-a 222. je terjatve, za katere obstoji vkupna hipoteka, poravnati iz razdelitvene sklade s plačilom v gotovini. Nehoté se vsiljuje pri tem §-u misel, da spada ta določba med tiste, ki so »jus cogens«, ker ni v napominanem §-u o tem govora, da je dopuščen izjemni pogoj, in ker tudi § 171. izključuje uporabo 2. odstavka tega §-a pri simultanskih zastavnih upnikih. Vzlic temu pa menim, da je določba §-a 222.

le dispozitivne narave, ki velja le tedaj, kedar se pri ustanovitvi dražbenih pogojev drugače ne določi.

Ni sicer pri §-u 222. citiran § 152., vendar, ker se zadnji odstavek glasi splošno, da more s privoljenjem zahtevajočega upnika in na zemljišču zastavnopravno zavarovanih upnikov na predlog sodnik ustanoviti druga določila o plačilu največjega ponudka, nadalje, ker ni iz tega določila razvideti, da bi veljalo le za v §-u 152. navedene načine poplačila največjega ponudka in ker tudi § 222. ne izključuje izjemnih določil v dražbenih pogojih, sklepati je, da velja tudi v slučaju §-a 222. določilo §-a 152. zadnji odstavek. Ako bi ta odstavek veljal samo za v §-u 152. navedene načine poplačila, bi bil zakonodavec to gotovo izrekel. To, da je zadevno določilo odstavek §-a 152, torej s tem §-om v ozki zvezi, ne zadoštuje za utemeljitev nasprotnega mnenja. Zadnji odstavek §-a 152. — in to je merodavno — določa splošno, da je moči druga določila, nego li zakonita, ustanoviti o poplačilu največjega ponudka. Dalje pa tudi § 222. ne določa, da je v vsakem slučaju tam navedene terjatve poravnati le s plačilom v gotovini. Takega načela ne izražajo niti vladni nagibi k §-u 222., ki sploh ne dajo nikakega pojasnila k prvemu odstavku tega §-a, pa tudi umevno ne bi bilo, zakaj da se ne bi mogli izjemni pogoji staviti v slučaju §-a 222. (glej naredbo pravosodnega ministerstva z dne 29. oktobra 1898. l., št. 24710.). Če smo mnenja, da obsega prvi odstavek §-a 222. le dispozitivno določilo, tedaj moramo smatrati, da je v 2. odstavku §-a 171. gledé simultanskih zastavnih upnikov storjena izjema tudi le dispozitivno določilo, ker jo je zakonodavec postavil z ozirom na določbo §-a 222.

Pridemo torej do nastopnega zaključka. Ako niso pri dražbenem postopanju vdeleženi simultanski zastavni upniki, tedaj zadošča I. odstavek naših za vzgled prej navedenih izjemnih pogojev. Zadnjega stavka tega odstavka ter II. odstavka ni smatrati za izjemne pogoje, ker se strinjata z zakonitimi pogoji. Ako pa so vdeleženi pri dražbenem postopanju tudi simultanski zastavni upniki, tedaj je smatrati vse tri odstavke za izjemne pogoje ter je le gledé III. odstavka pripomniti, da bi se moral sprejeti med izjemne pogoje, ako se hoče, da bi

bilo uporabiti določilo §-a 171. odst. 2. tudi gledé simultanskih zastavnih upnikov.

Po §-u 162. mora sodišče odrediti narok za ustanovitev izjemnih pogojev. To se bi moralo zgoditi tudi v našem slučaju. O kakem zadrževanju zvršila radi tega ne bi bilo govora, kajti ako se cenitev zvrši tekom jednega meseca po dovolitvi prisilne dražbe, imamo na razpolago še 2 meseca do dražbenega dne (§ 169.).

Po previdnosti sodnika se toraj dražbeni pogoji lahko tako uredi, da ustrezajo v konkretnem slučaju vsem potrebam, in dočim je sodnik v praksi po občnem sodnem redu sprejemal in odobral večinoma le po eni in isti šabloni sestavljene pogoje, ki se skoraj nikdar niso predružačevali, ima sedaj po novem zvršilnem redu lepše in zares sodniško delo pri ustanovitvi dražbenih pogojev. Določbi §-a 150. in 152. sta le na videz razmeram na deželi neprimerni; ako pa jim sodnik pogleda do dna, se prepriča, da lažje ustanovi dražbene pogoje, ki ustrezajo potrebam konkretnega slučaja, nego li mu je bilo to možno po občnem sodnem redu.

Pripomnim še, da je umestno, ako sodnik na deželi, ki ima opraviti navadno le s strankami, zakonov nevesčimi, vselej pred dražbo dá prečitati dražbene pogoje in jih raztolmači, akoravno tega nikdo ne zahteva (178.). In tako mislim, da sem dovolj pretresal najvažnejša vprašanja, ki lahko nastanejo pri ustanovitvi dražbenih pogojev.

Šopek vrhovno - sodnih razsodil

k civilnopravnemu in eksekucijskemu redu.

(Dalje.)

39.) Razs. od 14. julija 1898. l., št. 9592.

Določeb §-ov 10., 40., 41. civ. pr. r. ni uporabljati na zahtevo nagrade branitelja zakona.

40.) Razs. od 10. avgusta 1898. l., št. 10905.

Priziv, vložen (mesto rekurza) proti razsodbi prve inštanca zgol gledé odločbe o stroških, naj prizivno sodišče takoj odbije

kakor zakonito nedopusten, ne da bi določilo ustno razpravo (§-i 55., 471.², 474.². civ. pr. r.).

41.) Razs. od 17. avgusta 1898. l., št. 11330.

Prizivni senat lahko odredi v nejavni seji brez prejšnje ustne razprave v svrhu pozvedeb v zmislu §-a 473. odst. 2. civ. pr. r. tudi zaslišanje pravnih strank kakor prič.

42.) Razs. od 31. avgusta 1898. l., št. 11286.

Na lekarnice se sme segati z zvršilom prisilne uprave ali za kupa brez ozira na samoopravljanje ali na število pomagачev. (§-i 251.⁹, 346. eks. r.).

43.) Razs. od 13. septembra 1898. l., št. 12760.

Proti odredbi predstojnika sodišča ali senatnega predsednika je rekurz tudi tedaj nedopusten, kadar ne ustreže predlogu stranke, da neprazniško stvar proglasi za prazniško. (§ 224. civ. pr. r.).

44.) Razs. od 13. oktobra 1898. l., št. 13771.

Tudi spori o obstoju rabokupne pogodbe ali o plačilu najemščine spadajo po §-ih 49.⁵ in 83. sodn. prav. ter čl. XIII. št. 6 uvod. zak. k eks. r., ako vrednost spornega predmeta ne presega 500 gld., pred okrajno, ako pa presega 500 gld., pred zbornu sodišče prve inštanice, v čigar okolišči leži najemni predmet.

45.) Razs. od 13. oktobra 1898. l., št. 9676.

Tretjega, ki je v eksekucijskem postopanju z vlaganjem prigovorov ali pritožeb povzročil zahtevajočemu upniku stroške, moči je, odbivši te prigovore ali pritožbe, obsoditi tudi na povrnitev stroškov. (§-a 41. in 50. civ. pr. r. in § 78. eks. r.).

46.) Razs. od 11. oktobra 1898. l., št. 13067.

K stroškom za cenitev in za dražbo, katere je po §-u 286. odst. 2. eks. r. najprej povrniti iz razdelitvene mase, ne spadajo stroški za predlog prodaje.

47.) Razs. od 18. oktobra 1898. l., št. 14164.

Na sklepe v postopanju o ugotovljenji odvetniških pristojbin (dvor. dekr. od 4. oktobra 1833. l., št. 2633. zb. pr. zak.) ni uporabljati določbe §-a 528. civ. pr. r. (čl. V. uvod. zak. k civ. pr. r.).

48.) Razs. od 26. oktobra 1898. l., št. 14285.

Določba §-a 349. odst. 1. civ. pr. r., po kateri ni posebnega pravnega leka proti odločbam letam označenim, velja po §-u 388. odst. 1. civ. pr. r. tudi v postopanju v obvarovanje dokazov, in

sicer tudi tedaj, kadar je bilo obvarovanje dokazov predlagano in opravljeno celo pred začetkom pravde. (§ 384. civ. pr. r.).

49.) Razs. od 26. oktobra 1898. l., št. 13743.

Če je uprava v zmislu §-a 382., odst. 2. eks. r. mej stran-kama pogodboma določena za posebne slučaje, ni odvisna dovo-litev iste od obstajanja zahtev. (§ 381. eks. r.)

50.) Razs. od 8. novembra 1898. l., št. 15021.

Določbo §-a 517. odst. 2. civ. pr. r., po kateri je v malotnih stvarih izključen rekurz proti sklepom prizivnega sodišča, upo-rabljati je tudi v eksekucijskem postopanju na takšne sklepe. (§-a 65. in 78. eks. r.).

51.) Razs. od 16. novembra 1898. l., št. 15025.

Pravica postopanja finančne prokurate ne izključuje, da pristopajo pred sodišče v spremstvu odposlanca finančne proku-rature v imenu države ali po njej upravljenih imovin upravni organi, ter da le-ti oddajajo izjave z odposlancem finančne pro-kurate vred. (§ 26. civ. pr. r.).

52.) Razs. od 22. novembra 1898. l., št. 15758.

Proti odločbi druge inštanice, s katero je bil potrjen prvo-sodni razdelitveni sklep o izkupu premičnin, ni dopusten nadaljni rekurz. (§ 528. civ. pr. r. in §-a 239., 286. eks. r.).

53.) Razs. od 18. novembra 1898. l., št. 15533.

Določbo §-a 200. št. 3. eks. r. je uporabljati tudi tedaj, kedar zahtevajoči upnik s privoljenjem zavezanca odstopi od nadaljevanja zvršila pred dražbo.

54.) Razs. od 9. decembra 1898. l., št. 15859.

V meničnih sporih se je ozirati zgolj na v tridnevnem ne-prestopnem roku §-a 557. civ. pr. r. vložene prigovore proti me-ničnemu plačilnemu povelju, a določbe §-a 179. civ. pr. r. ni uporabljati na le-te spore. (§-a 552. in 559. civ. pr. r.).

55.) Razs. od 3. januarja 1899. l., št. 17784. od 1898. l.

Določbe §-a 145. odst. 1. eks. r., po kateri je zahtevajočemu upniku, ako ni priložen dražbenemu predlogu načrt dražbenih po-gojev, ukazati, da predloži v določenem roku eksekucijskemu so-dišču tak načrt, ali pa da se izjavi o dražbenih pogojih na zapisnik, ker sicer bi se ustavilo dražbeno postopanje, tedaj ni uporabljati, kedar je predložen eksekucijskemu sodišču načrt dražbenih po-

gojev, ki se proti §-u 162. eks. r. nedopustno odstranjuje od zakonitih navodilnih pogojev.

56.) Razs. od 20. decembra 1898. l., št. 16034.

Določbe §-a 517. odst. 2. civ. pr. r., po kateri je v malotnih stvareh izključen rekurz proti sklepom prizivnega sodišča, ni uporabljati v eksekucijskem postopanju. (Prim. razs. od 8. novembra 1898. l., št. 15021. — pod. r. št. 50.)

57.) Razs. od 11. januarja 1899. l., št. 16917. od 1898. l.

Proti odločbi prizivnega sodišča, s katero je bil potrjen prvosodni, prigovor nepristojnosti sodišča odbijajoči izrek, je nadaljni pravni lek izključen tudi tedaj, kedar je le-ta izrek združen po §-u 261. civ. pr. r. z razsodbo, izdano v glavni stvari. (§ 528. civ. pr. r.).

58.) Razs. od 26. januarja 1899. l., št. 742.

Določba zadnjega odst. §-a 305. eks. r. ne brani preodkaza več upnikom, ako obstoja zavezančeva preodkazna terjatev iz zaporednih, v periodičnih obrokih ponavljajočih se prejemkov.

59.) Razs. od 26. januarja 1899. l., št. 944.

Zvršilo na nepremično imovino pōtem prisilne dražbe je izvršeno s podeljenjem domika (§ 156. eks. r.). Zato niso stroški napovedij, v §-u 210. eks. r. napominanih, izvršilni stroški ter jim ne pristaja prednost, dovoljena v zadnjem odstavku § 216. eks. r. izvršilnim stroškom.

60.) Razs. od 31. januarja 1899. l., št. 1242.

Če se sodišče, ko ni bilo dogovora upravičencev po §-u 214. odst. 2. eks. r., pregreši ob odkazanji razdelitvene mase proti splošnim razdelitvenim načelom §-a 216. in 217. eks. r., onda ima okrivčenec tudi tedaj pravico rekurza, ko ne pristopi na razdelitveno razpravo § 234. eks. r.).

61.) Razs. od 14. februvarja 1899. l., št. 471.

Proti sklepu prizivnega sodišča, s katerim je bila razveljavljenjem prvosodne, tožbenemu zahtevku ugajajoče razsodbe izrečena zavrnitev tožbe radi že pravnomočno razsojenega tožbenega zahtevka (§ 475. odst. 3. civ. pr. r.) je po §-ih 240. odst. 3., 477. št. 6. in 519. št. 2. civ. pr. r. dopuščen rekurz.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Denarja, izročena za cerkev, ni dolžan povrniti farni predstojnik, ki ga je prejel od umobolnega človeka.

C. kr. okrajno sodišče na V. je v pravni stvari umobolnega Franceta O. po oskrbniku Gregorju O. zoper Josipa L. župnika v P. zaradi 254 gld. 54 kr. dné 24. maja 1898 razsodilo: Predlogu toženca, naj se tožba zavrne radi tega, ker on ni pravi toženec, oziroma ker sodišče ni pristojno, se ne ugaja, nego se obsodi toženi župnik Josip L., da mora tožitelju Francetu O. na roki oskrbnika Gregorja O. odnosno v sodno shrambo povrniti dne 9. septembra 1895. l. od njega »sine causa« prejeti znesek 254 gld. 54 kr. s 5% obrestmi, od dné 9. septembra 1895 naprej tekočimi, ter oskrbniku Gregorju O. plačati pravné stroške itd.

Dejanski stan.

Po vsebini tožbe je tožitelj kurand France O. pričetkom leta 1896. prišel radi bedosti pod kuratelo. Še poprej je bil od svojega brata Gregorja O. izplačan s svojo doto, katero je naložil pri kmetski posojilnici na V. Spomladi leta 1895. ga je naenkrat obvladala fiksna ideja, da je brat Gregor O. ta denar, ki ga je njemu izplačal za doto, ukradel v cerkvi v P., in da mora on ta denar vrniti tej cerkvi. To fiksno idejo je večkrat ponavljal, in akoravno so mu drugi ljudje pravili, da cerkev ni bila okradena, je vender on ostal pri tej ideji, in je tako ves ta denar v skupnem znesku 254 gld. 54 kr. dné 9. septembra 1895 prinesel kapelanu Valentinu M. v P., kateri ga je takoj zopet oddal župniku Josipu L., današnjemu tožencu. France O. je bil s sklepom c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani od dné 28. januarja 1896, št. 771. radi bedosti dejan pod kuratelo na podlagi izpovedeb in soglasnega izreka sodnih zdravnikov, katera sta izrekla, da je France O. že od rojstva bebec in da je to na prvi pogled spoznati. Toženec je vzel torej denar od bebca brez povoda in ker ga ima »sine causa« v rokah, se zahteva povrnitev.

Na ustni razpravi je toženec v prvi vrsti oglasil prigovor, da on ni pravi toženec, ker je France O. omenjeno svoto podaril

farni cerkvi v P., torej je on ta denar sprejel in tudi sprejeti mogel le za farno cerkev kakor predstojnik, tako da bi bilo tožbo naperiti proti farni cerkvi, a ne proti njemu, in ker je tožbe zoper cerkev v P. vsled določil §-a 74. in 75. odst. 2. sod. prav. vložiti pri sodišču v Ljubljani, je tudi le-to sodišče nepristojno. Toženec predlaga, da se tožba radi teh prigovorov zavrne. V glavni stvari pa pravi toženec, da je France O. omenjeni denar najprvo izročil kapelanu Valentinu M. in ta potem njemu, češ tukaj je prinesel en človek za cerkev ta denar, da niti on, niti kapelan, in tudi ne kuharica Antonija M. niso mogli zapaziti pri Francetu O. kake abnormalnosti — torej je denar on sprejel »bona fide«. Tudi omenja toženec, da France O. je dosedaj vedno prinašal v župnišče od hiše Janeza B. listke o velikonočni spovedi, kar dokazuje, da ni neumen. Končno pravi toženec, da za bebca je moči le tistega smatrati, kogar sodišče za takega izreče (§ 273. obč. drž. zak.), da pa tudi slaboumni imajo takozvana »lucida intervalla« in v takem trenutku je tudi France O. ta denar izročil. Toženec je torej predlagal, da se tožba tudi kakor v glavni stvari neutemeljena odbije.

Tožitelj je gledé oglašnega prigovora nepristojnosti, oziroma nepravlega toženca poudarjal, da toženec kakor župnik ne more sam cerkve zastopati, ker cerkev zastopa v prvi vrsti finančna prokuratura, v drugi vrsti pa župnik z dvema ključarjema; torej je denar toženec sprejel in sprejeti mogel le za svojo osebo. Sploh je bil pa France O. bebec, torej je nezmožen pravnoveljavne pogodbe sklepati in tudi nezmožen kaj dati ali kakšen obet napraviti; radi tega je nerelevantno, ako se je, izročujoč denar, izrazil, da on ta denar daruje cerkvi, in se toženec na to ne more opirati, ker je vsako dejanje bebca samo na sebi neveljavno (§ 865. obč. drž. zak.).

Priča kapelan M. je izpovedal: France O. je dne 9. septembra 1895. l. denar prinesel ter ga njemu izročil; on je Franceta O. vprašal, kako je to, da je denar prinesel, in on je na to nekaj zamrmral, toda priča je razumel samo besede, da denar da za cerkev; France O. je bil razmršen in zamazan ter je na pričo napravil utis čudnega človega, tako, da se mu je takoj usililo vprašanje, je li ta človek pameten ali ne, in čudno se mu je zdelo, kakó tako revno oblečen človek toliko denarja daruje.

Priča je na to denar izročil župniku Josipu L. in ta je potem še govoril s Francetom O.

Priča Janez B. je izpovedal: France O. je pri njem kakih 18 let in je bil vedno neumen; cela vas S., kakor tudi vas K. kakih 5 let sem dobro vé, da je France O. neumen. Franceta O. je spomladi 1895 kar naenkrat obvladala fiksna ideja, da tist denar, katerega mu je brat Gregor odštel za doto, je ta ukradel v farni cerkvi v P., in da mora on ta denar vrniti. Akoravno so mu drugi ljudje pripovedovali, da cerkev ni bila okradena, je on vsejedno ostajal pri svoji fiksni ideji in tako je v resnici dné 9. septembra 1895 denar odnesel v P. Priča je kakih 20 dnij potem šel osebno k župniku Josipu L. v P. in mu je povedal, da je France O. bebec in da torej treba denar nazaj dati, česar pa župnik ni hotel.

Toženec je konečno priznal, da je Franceta O. potem še enkrat k sebi poklical.

Iz kuratelnih spisov se je konstatiralo, da sta zvedenca dr. Stanko S. in dr. Janko M. soglasno izrekla, da je France O. od rojstva na umu bolan in da se to na prvi pogled spozna.

Razlogi.

§ 865. obč. drž. zak. določa jasno, da kdor nima uma, je nezmožen obet storiti ali sprejeti, torej nezmožen kako pogodbo pravnoveljavno skleniti. Iz tega izhaja, da morata biti obedve stranki zmožni pogodbe sklepati, ker pogodba po svoji bistvenosti obstoji iz soglasne volje obeh strank, torej je umevno, da more le tist sklepati veljavne; pogodbe, kdor je zmožen pametne volje. V prvi vrsti so torej vse tiste osebe izključene in nezmožne pogodbe sklepati, ki nimajo razuma, to so bebeci, blazni in besni ljudje. Ako je torej kdo za blaznega ali bebca sodnim potom bil izrečen (§ 273. obč. drž. zak.), traja njegova nezmožnost za dejanje dotlej, da se ravno nasprotno izreče in kuratela odstrani § 285. obč. drž. zak.). Vsaka pogodba, katero tak človek v tem času sklene, je sama na sebi neveljavna in tudi ako bi jo sklenil v tako zvanem vedrem trenutku. Vprašanje, ali ima pogodba, ki jo kak bebec sklene, predno ga sodišče izreče za bebca, veljavo ali je sama na sebi neveljavna, je na vsak način treba zanikati, kajti bolan na umu je lahko človek, ako ga tudi sodišče še za to ne izreče, in iz tega izhaja, da je vsako v času bolezn

na umu od umobolnega človeka storjeno dejanje brez veljave, in to tudi v takozvanem vedrem trenutku, kajti izjemo pozna naš državljanski zakonik edino pri napravi zadnje volje (§ 567) in glede dolžnosti povračila škode (§ 1310).

Zvedenca, katera sta duševno stanje Franceta O. preiskovala, sta soglasno izrekla mnenje, da France O. je bedast od rojstva in da se ga mora tudi na prvi pogled spoznati; temu mnenju se je tudi sodišče pridružilo. Ravnotako je tudi priča Janez B., pri katerem je France O. že 18 let, izpovedal ter dostavil, da v vaseh S. in K., ki sta priklopljeni fari P., vsak človek dobro vé, da je France O. neumen. Tako je dokazano, da France O. je bil dne 9. septembra 1895 bedast, da je bil torej nezmožen svoje imetje komu darovati. Zategadelj je bila opazka Franceta O., da on daruje ta denar cerkvi, sama na sebi nerelevantna in brez posledice.

Iz vsega tega je izvajati, da toženi župnik Josip L. omenjenega denarja ni mogel pravnoveljavno sprejeti, niti za svojo osebo, niti za cerkev P., ampak je njega smatrati edino le za detentorja ad personam, za osebnega shranitelja in mora zato denar, ker »sine causa« sprejet, v roki oskrbnika vrniti. S tem je ovržen prigovor toženca, da on ni pravi toženec, kakor tudi prigovor nepristojnosti tega sodišča.

Toženec skuša tožbeno zahtevo s tem omajati, češ, on ni spoznal, da bi bil France O. bolan na umu. Ta prigovor je tudi nerelevanten, kajti § 869. obč. drž. zak. zahteva, da privoljenje v pogodbo mora biti prosto, odločno, resno in razumljivo: ako se torej kaj vzame pod drugimi dogovori in ne pod tistimi, pod katerimi se je obetalo, ne biva nobena pogodba. O Francetu O. kakor bebcu nikakor ni moči govoriti, da je imel resno voljo, ker on kakor bebec sploh pametne volje nima. Ako bi France O. takrat imel veder trenotek, bi tudi o kaki pogodbi ne bilo moči govoriti, ker kakor dokazano je Franceta O. takrat obvladala fiksna ideja, da je isti denar ukraden farni cerkvi v P.; on ga je le s to idejo izročil županstvu, toda pod pogojem, da je bil ta denar v resnici ukraden tej cerkvi, torej je on imel namen le vrniti. Ker pa cerkev dosedaj še ni bila okradena tacega denarja, je očitvidno, da je France O. ravnal v pomoti, in ker ta pomota zadeva glavno stvar, bi bila ta pogodba tudi neveljavna,

ako bi bil France O. popolnoma pameten. Sploh je pa priča Valentin M. izpovedal, da se je France O. čudno obnašal, da je na njega napravil utis čudnega človeka, tako, da se mu je takoj vprašanje usililo, je li ta človek pameten ali ne.

Tožbeni zahtevi je bilo povsem ustreči.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani kakor prizivno sodišče je vsled priziva toženca zoper rzsodbo okrajnega sodišča na podstavi z obema strankama opravljene ustne prizivne razprave rzsodilo dne 31. avgusta 1898 opr. št. Bc. V. 31/98—9; da se tožbena zahteva zavrne.

Dejanski stan.

V tem oziru sklicuje se na dejanski stan v pravosodni sodbi, kateri je na drugi stopinji ostal neizpremenjen, in se na podlagi pravnih spisov prve instance le v toliko popolni, da je toženi župnik Josip L. po lastni izpovedbi denar, ki ga je bil za farno cerkev sprejel, tudi že pri cerkvi porabil.

Razlogi.

Kakor prvi sodnik, tako je tudi prizivno sodišče na podlagi izpovedbe priče Janeza B. in na podlagi soglasnega mnenja zvedencev zadobilo prepričanje, da je bil France O. že meseca septembra 1895. l. bedast, torej nezmožen svoje imetje komu darovati. Od Franceta O. sklenjena darilna pogodba je bila nična in se lahko to, kar se je v izpolnitev te pogodbe dalo, s »*condictio sine causa*« nazaj terjati. Vpraša se: od koga? Od tistega, koji se je po daritvi neopravičevano obogatil.

Po vsebini pravnih spisov je nedvomno, da je imel tožitelj France O. namen, dotični denar darovati cerkvi v P., in da je toženec, župnik, darovano svoto tudi v tem namenu, namreč za cerkev sprejel. Ravno tako ne more biti nikakega dvoma o tem, da je toženec kakor oskrbnik cerkvenega premoženja upravičen bil, pogodbo skleniti, s katero se cerkvi ni naložila nikaka zaveznost, t. j. sprejeti daritev. In ker je darovano svoto po svoji izpovedi — protivnega dokaza ni — tudi za cerkev že porabil, morala bi le-ta zopet vrniti, kar ji je po njenem zakonitem zastopniku prišlo v roke iz tožiteljevega premoženja vsled nične

pogodbe, torej neopravičeno. Tožba proti župniku za njegovo osebo bila je neumestna in zavrnitev tožbene zahteve je utemeljena.

C. kr. najvišje sodišče je na revizijo tožiteljevo v nejavni seji z rzsodbo z dne 26. oktobra 1898 št. 13711 rzsodbo prizivnega sodišča potrdilo iz razlogov:

Tu ne gre za to, ali je France O. pravoveljavno daroval, nego komu je daroval. Iz izpovedeb prič Valentina M. in Antonije M. izhaja ter je bistveno potrjeno v obrazložbi tožbe to, da je France O. na poziv, naj se za cerkev v P. prispeva, znesek 254 gl. 34 kr. naklonil za cerkev in položil v roki toženca kakor farnega predstojnika. Le-ta torej tega denarja ni sprejel v svojem imenu, nego kakor zastopnik cerkve, in zato povračila ni iskati proti župniku, ki imovinskih pravic cerkve ne sme oddajati, nego le proti cerkvi. Iz naslova povračila škode pa se ni tožilo, sicer pa je takšna zahteva tudi v zvezi z vprašanjem, ali je dolžnost povračila iz cerkvene imovine pravoveljavna ali ne. Kako se je izročeni denar porabil v cerkvene namene, to je vse jedno za tukaj odločilno dejstvo, da je bil sploh odmenjen. Zategadelj je neutemeljeno očitanje, da se je položaj stvari premalo pretehtal ali da so se dokazi nezadostno vsprejeli, in neutemeljeno tudi očitanje, da bi se bila stvar v pravnem pogledu nepravilno presodila v rzsodbi prizivnega sodišča, katero je bilo torej potrditi.

b) Le kedar je bila tožena stranka od kazenskega sodnika proglašena kriva prešestva, stvarja le-to po §-u 115. obč. drž. zak. razlog za razvezo zakona.

Dejanski stan.

Tožitelj B. pl. B. in toženka E. pl. B. roj. I-ova sta stopila v zakonsko zvezo po vstočnem obredu dne 30. rožnika 1894. leta v cerkvi sv. Nikolaja v Trstu. Obadva sta bila takrat pravoslavnega (vstočno-grškega) veroizpovedanja: ženin je bil namreč krščen dne 10. sušca 1894. leta v pravoslavni cerkvi v Benetkah, zaročnica je pa bila prestopila v pravoslavje dne 9. rožnika istega leta. — Družinske razmere so nanesle, da se je preselil B. pl. B. v Benetke, njegova zakonska pridruuga ostala je pa v Trstu.

V svojem pismu od 20. rožnika 1898. leta je pisala toženka tožitelju, da je prelomila zakonsko zvestobo, priobčivši mu ob enem, da je samodruga (nosna) z nekim R. Ch.; pozneje mu je priznala to tudi z besedo, obdolživši se storjenega greha, in priznala je vse to izrečno tudi pred sodnikom, odbranim za pripravljavno pravno postopanje, in pred njim je izrečno povdarjala, da se ni več telesno družila s svojim možem vsaj od meseca grudna 1897. l. ne. Koncem vinotoka 1898. leta se je nahajala toženka v zadnjih dneh svoje nosnosti; svedok R. Ch. je pa povedal, da je občil poltno z njo od listopada 1897. leta do kimovca 1898. leta.

Na podlagi teh dejstev in opiraje se na določbo §-a 115. obč. drž. zak. zahteval je tožitelj, naj sodni dvor razsodi: *a)* zakonska zveza, ki sta jo sklenila on in toženka po vstočnem obredu¹⁾ 30. rožnika 1894. leta v cerkvi sv. Nikole v Trstu, je razvezana po krivnji iste same toženke; *b)* temu dosledno bo zabeležiti v matici venčanih, ki jo vodi grško-vstočna občina sv. Nikole v Trstu, da je razrešena zakonska zveza *ad a)*; *c)* toženka povrni tožitelju pravdne stroške.

Toženka je izrečno vse priznala, česar jo je dolžil tožitelj; branitelj zakonske zveze se je pa upiral tožiteljevi zahtevi in povdarjaje, da prešestvo, katerega se je toženka obdolžila, ni bilo še dokazano pred kazenskim sodnikom, saj ni bilo zaradi njega še prav nobenega kazensko-pravnega presledovanja, kar tožitelj sam priznava, je predlagal, naj sodni dvor odbije tožiteljevo zahtevo in naj ga vrhu tega obsodi še na pravdne stroške.

Z razsodbo od 23. grudna 1898. leta Cg I 366/98—5 je ugodilo c. kr. deželno sodišče tržaško tožiteljevim zahtevam po teh-le razlogih:

¹⁾ Slovom dekr. dvorne pis. od 20. listopada 1820., št. 325 se dovoljuje tudi pravoslavnim krščanom razveza zakona iz razlogov, navedenih taksativno v §-u 115. obč. drž. zak. — Posledovatelji vstočne cerkve opirajo se namreč na besede blagovestnika sv. Matevža v pogl. 5. v 32. vrsti (odnosno v pogl. 19. v 9. vrsti), po katerih sme zapustiti mož zakonsko svojo ženo, ki se je pregrešila prešestvom; zapadna cerkev se drži pa bolj besed blagovestnika sv. Luke v pogl. 16. v 18. vrsti, po katerih ne sme odpoditi mož od sebe svoje žene ni zaradi prešestva ne. Od tod je tudi vsenarodna prislovica: »stopil je v šolo sv. Luke«, namreč v zakon po zapadnem obredu, ki je nerazvezan.

Priznanje toženke, podprto zaprisežnimi izpovedbami svedoka R. Ch., prepričalo je sodni zbor, da se je storila toženka kriva prešestva. Ker je torej prešestvo dokazano in ker se prišteva prešestvo tudi k razlogom, po katerih se sme razvezavati zakonsko zvezo, ugodil je sodni dvor tožbeni zahtevi. Na prigovor branitelja zakonske zveze, da je namreč odbiti tožbeno zahtevo, ker ni ustanovljeno s kazensko-pravno razzodbo, da se je zakrivila toženka prešestva, ni se pa mogel ozirati sodni dvor, ker tega prigovora ne podpira prav v ničem določba §-a 115. obč. drž. zak., ki zahteva le, da bodi prešestvo dokazano, ne zahteva pa, da je proglasiti uprav s kazensko razzodbo za storjeno.

C. kr. višje dež. sodišče tržaško je na priziv branitelja zakonske zveze odbilo tožiteljevo zahtevo po teh-le razlogih:

Ne prešestvo (preljubočinstvo) samo na sebi, temuč razzodba, s katero je bila tožena stranka proglašena, da je kriva prešestva, stvarja po §-u 115. obč. drž. zak. eden onih razzogov, po katerih se sme razzezavati zakonsko zvezo mej krščani, v državljanskem našem zakoniku imenovanimi: akatoliškimi. Te krivnje ne more pa proglasiti nihče drugi, nego kazenski sodnik, ki je poklican v to, da izreče svoj kriv o onem, ki se je pregrešil zoper določbe kazenskega zakonika. § 109. obč. drž. zak., ki omenja mej razzogi, po katerih se dovoljuje ločitev od mize in od postelje, izraža se jasnejše, da se sme namreč dovoliti ločitev, ako je bila stranka prešestva ali kakega hudodelstva kriva izrečena. Ako se torej za isto ločitev od mize in postelje zahteva obsodbe, treba jo je zahtevati tem bolj v težem slučaju, ko gre namreč za razzezo zakona. V takem slučaju treba je po §-u 10. min. naredbe od 9. grudna 1897. l., št. 283., ki se sklicuje na § 14. dvorn. dekr. od 23. velikega srpana 1819. l., št. 1595., ne glede na priznanje strank ali na kako poravnavo, mej njima skleneno, strogo dokazati, da se sme zahtevati razzeza zakona (razzporočenje). Vse to je tožitelj sicer dokazoval, dokazal pa ni, kajti ni priznanja toženke, a niti izpovedbe njenega hotima (rivalis) niso mogle udostoveriti sodnega zbora, da je vse prav tako, kakor navaja tožitelj v svoji tožbi. Ozirom na vse to, je bilo treba vsprejeti priziv branitelja zakonske zveze, odbiti tožiteljeve zahteve in obsoditi tožitelja na podlagi §-ov 43. in 50. civ. pr. reda na pravdne stroške, narasle na prvi in drugi sodni oblasti.

Z odločbo od 2. velikega travna 1899. l., št. 5406 potrdilo je c. kr. vrhovno sodišče razsodbo višjega deželnega sodišča tržaškega s temi-le razlogi:

Revizijska pritožba se opira na § 503., št. 4 civ. pr. reda, ali prav brezuspešno. Že višje deželno sodišče je dokazalo, da razlog, po katerem je smeti dovoliti nesoglasno ločitev od mize in postelje, je tudi oni, da je tožena stranka bila izrečena kriva prešestva, in da ni možno niti misliti na to, da bi bile zakonske določbe blažje za razvezo, nego li za priprosto ločitev. Za ločitev zadošča po §-u 109. obč. drž. zak. obsodba zaradi kakega hudodelstva, za razvezo zakona zahteva pa § 115. obč. drž. zak., da je obsodba zaradi hudodelstva združena s kaznijo na najmenj petletno ječo. Že iz tega izhaja, da razlogi za razvezo (§ 115. obč. drž. zak.) zakona morajo biti krepkejši in težji nego za ločitev od mize in postelje (§ 109. obč. drž. zak.). Vrhu tega upotrebljava § 115. obč. drž. zak. besede: »če se je zakonski družje zakrivil s prešestvom ali kakim hudodelstvom, za katero je bil obsojen najmenj v petletno ječo«, — in že iz istih besed: »se je zakrivil« izhaja, da bi krivnja morala biti izrečena s kazensko razsodbo, kajti jedino le kazenskemu sodniku pristoja pravica soditi o vprašanjih, je li obtoženec kriv (§-a 270., št. 6 in 447. kaz. pr. reda). Ako se opira tožba za razvezo zakona na kako hudodelstvo, sme se ista dovoliti le tedaj, kedar je bil toženec že obsojen najmenj na petletno ječo in glede na to je tolmačiti določbo §-a 115. obč. drž. zak. o prešestvu v strožjem zmislu tem bolj, ker stoji ona v najtesnejši zvezi z določbo o obsodbi na najmenj petletno ječo.

T.

c) Civilnopravno načelo, da stroške rekurza, nastavše vsled predloga kake stranke, povrne ista stranka, je uporabljati tudi v eksekucijskem postopanju, čeprav o predlogu ni bilo spora.

V eksekucijski stvari zahtevajočega upnika Elije P. je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani rekurzu zavezanca Antona P. s sklepom z dne 15. februarija 1899 opr. št. R V 27/99—1 deloma ugodilo, a ob enem izreklo, da mora stroške rekurza trpeti rekurent sam in sicer po §-ih 78. eks. r. in 40. civ. pr. r., ker ni po-

goja za uporabo §-a 41. civ. pr. r. navzlic določilo §-a 78. eks. r., kajti tu ni bilo nobenega spora.

Revizijskemu rekurzu zavezančevemu zaradi izreka o stroških je c. kr. najvišje sodišče s sklepom z dne 22. marcija 1899 ugodilo in sklep rekurznega sodiša pre naredilo tako, da mora zahtevajoči upnik povrniti zavezancu polovico rekurznih stroškov; tudi je zahtevajočemu upniku naložilo povračilo stroškov revizijskega rekurza.

Razlogi.

Rekurzno sodišče je rekurzu zavezančevemu ugodilo toliko, da je odbilo eksekucijo radi stroškov priseganja, ki jo je bil dovolil prvi sodnik. Rekurz je torej bil deloma uspešen. Revizijski rekurz je naperjen zgolj zoper to, da se vzlic temu stroški rekurza niso naložili nasprotniku, nego rekurentu samemu. Rekurzno sodišče utemeljuje to, češ da tu ni pogojev §-a 41. civ. pr. r., ker pred tem ni bilo spora. Popolnem pravilno opozarja na to, da § 78. eks. r., kar se tiče stroškov, napotuje na določila civ. pr. reda. Toda po §-u 41. istega reda mora propadla stranka povrniti nasprotniku stroške, ki so potrebni za primerno branitev pravice, in po §-u 50. civ. pr. r. veljajo določila §-ov 40. do 49. civ. pr. reda tudi za postopanje vsled pravnih lekov in za odločbe, katere izrekajo sodišča višjih instanc o stroških postopanja vsled pravnih lekov. Iz tega, ker § 41. civ. pr. r. govori o stroških, ki jih povzroči pravdanje, pa se nikakor ne da izvajati, da je izrek o stroških II. in III. instance le tedaj umesten, kedar se je pred sklepom, zaradi katerega teče pritožba, vršilo sporno, na ta sklep nanašajoče se postopanje. Pač se praviloma zgodi v pravem pravdnem postopanju, da se pred sklepom zasliši nasprotnik; toda tudi tedaj, kedar to ni treba in se tudi ni zgodilo, je rekurz navstal vsled sklepa, storjenega na predlog nasprotne stranke, in tako je predlagatelj s svojim predlogom povzročil sklep in pa rekurz. Če pa se potem spozna, da sklep, ki je storjen na predlog, ni utemeljen in če se sklep vsled rekurza predrugači, onda je jasno, da so stroški rekurza povzročeni po nasprotniškem predlogu in potrebni za primerno branitev pravice, in ni razloga, zakaj naj se bi uporaba določil §-ov 41. in 50. civ. pr. reda izključila tedaj, kedar se na predlog, ne zaslišavši poprej nasprotno stranko, nekaj sklene, kar se z rekurzom uspešno izpodbija, in zakaj naj bi se zmagu-

jočega rekurenta obsodilo, da trpi stroške sam, ali ga tudi napolnilo na posebno pravno pot. Kolikor eksekucijski red nima glede stroškov posebnih določil, uporabljati je po §-u 78. eks. reda splošna določila civ. pr. reda o strankah, torej tudi določila V. naslova v dotičnem oddelku; a zato je treba načelo, da stroške rekurza, ki nastanejo vsled predloga kake stranke, povrne ista stranka, uporabljati tudi v eksekucijskem postopanju. Revizijski rekurz je torej toliko utemeljen, kolikor je naperjen zoper izrek, da trpi zavezanec stroške svojega rekurza sam. Ker pa je rekurz bil obrnen proti dovolitvi eksekucije sploh in se mu je le deloma ugodilo, bilo je po §-u 43. civ. pr. reda zavezancu pripoznati le polovico rekurznih stroškov. Pač pa se, ker vprašanje, koliko rekurznih stroškov je prisoditi, ne more vplivati na stroške revizijskega rekurza, nalaga nasprotniku, da mora poleg polovice rekurznih stroškov povrniti v smislu §-ov 41., 50. in 53. civ. pr. r. in §-a 78. eks. reda stroške revizijskega rekurza.

d) K uporabi cenilnega reda.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani kakor rekurzno sodišče je v zvršilni stvari Frana B. proti Avgustu B. zaradi 150 gld. in 2098 gld. 95 kr. s pr. ugodilo rekurzu zavezanca proti sklepu c. kr. okrajnega sodišča v Il. Bistrici z dne 30. decembra 1898 opr. št. E 433/98—5 v kolikor se je z njim na podlagi poizvedeb z dne 11. novembra 1898 cenilna vrednost zavezančevih zemljišč vl. št. 63 in 185 kat. obč. Bistrica določila na 9980 gld., razveljavilo izpodbijani sklep s predidnim zvršilnim postopanjem všteti zvršilno cenitev z dne 8. oktobra 1898 opr. št. E 433/98—2 in sodišču prve instance naročilo, da uvede novo zvršilno cenitev in potem postopa po zakonu. (Sklep z dne 18. januarija 1899 opr. št. R V 4, 99—1.)

Razlogi.

Zavezančev rekurz naperjen je proti temu, da se je na podlagi poizvedeb z dne 11. novembra 1898 v izpodbijanem sklepu cenilna vrednost zavezančevih zemljišč vl. št. 63 in 185 kat. obč. Il. Bistrica določila z zneskom 9980 gld., ne pa na podlagi cenitve z dne 8. oktobra 1898 z zneskom 14.220 gld., in proti temu, da

se je razpisala dražba preje nego je cenitev stopila v pravno moč. On zahteva, da se cenitev z dne 11. novembra 1898 razveljavi, eventualno pa, da se izvrši nova cenitev.

V kolikor je rekurz proti temu naperjen, da se je dražba razpisala, predno se je cenilna vrednost pravomočno določila, je neutemeljen in zadostuje v tem oziru sklicati se na določila §-a 169. eks. reda.

Sicer je pa rekurz utemeljen, ker v istini po cenitvi z dne 8. oktobra 1898 in po poizvedbah z dne 11. novembra 1898 določitev cenilne vrednosti vprašavnih zavezančevih zemljišč z zneskom 9980 gld. ni opravičena.

Cenitev z dne 8. oktobra 1898 je povse pomankljiva in nikakor ne ugaja predpisom reda za cenitev nepremičnin z dne 25. julija 1897, št. 175 drž. zak. Iz cenilnega mnenja je sicer razvidno, da se je uporabila za določitev vrednosti prodajalna vrednost, razvidi se pa ne način, ki se je uporabil za preračun in tudi ne podstava za ovedene vrednosti (§ 29. cit.). Zvedenca sta potrdila, da stane v Bistrici oralo zemlje 300 gld. do 600 gld., a vgotovila se ni prodajalna vrednost po obdelovalnih vrstah zemljišč z eventualnim ozirom na dobrotne razmere in tudi ne po jednotah površinske mere, kakor predpisuje § 17. cit. Vrednost zemljišč, njiv, travnikov itd. se je določila, ne da bi se vedelo, kakšna prodajalna vrednost se je vzela za jednostno mero in kako se je do tega prišlo. Tudi so se zemljišča različne obdelavne vrste vkup cenila na pr. njive in travniki, mesto po obdelavnih vrstah in eventualno po dobrotnih razmerah, če se v tem razlikujejo (§ 17. cit.). Glede parc. št. 773/26 travnika tudi površinska mera ni navedena (§ 28. cit.) in tudi ne katast. čisti donesek. Glede 2/76. deležev posestva vl. št. 3 ad II. Bistrica in glede pravic do posestva vl. št. 83. kat. obč. Nadlesk nikakor ni razvidno, kaj je bila dejanska podlaga cenitve teh pravic in pogreša se tudi popis dotičnih zemljišč, kar utegne za cenitev važno biti.

Ti nedostatki omenjene cenitve so bili vsekakor taki, da so opravičevali poizvedbe v smislu §-a 80. *ibid.*, če so se tudi šele uvedle na predlog zahtevajočega upnika. Dognane poizvedbe, katerih izid vsebuje zapisnik z dne 11. novembra 1898., pa tem nedostatkom nikakor niso odpomogle. Glede poslopij se je določila vrednost na 7000 gld. nasproti prejšnji v znesku 10.000 gld. —

razlika se ni pojasnila — a povedalo se ni, se je li vzela za podlago prodajalna vrednost ali kali. Tudi se ni dognalo, je li resnično, kar sta trdila zvedenca dne 8. oktobra 1898, da so namreč vsa poslopja v dobrem stanju, ali kar trdi zvedenec U., da so gospodarska poslopja v slabem stanju. Glede drugih zemljišč pa ima cenilno mnenje zvedenca U. iste nedostatke, kakoršni so se zgoraj označili glede izreka zvedencev dne 8. oktobra 1898.

Napake so toraj take, da ne more niti cenitev z dne 8. okt. 1898 sama na sebi, niti v zvezi s poizvedbami z dne 11. novembra 1898 biti podlaga za končni sklep o cenilni vrednosti v smislu §-ov 30. in 31. cit.

Z ozirom na vse to bilo je torej ugoditi rekurzu in izpodbijani sklep razveljaviti. Razveljaviti je pa tudi bilo postopanje pred tem sklepom všteti cenitev z dne 8. oktobra 1898 in sicer zategadelj, ker je nedostatkov tolikanj, da bi jih bilo komaj le po poizvedbah v smislu §-a 55. eks. reda odpraviti, in sicer to tem manj, ker se je omenjene cenitve kot zvedenec vdeležil Josip S., ki je sedaj sam priznal, da je, varuh zastavnega upnika Jožefa T., prizadet pri stvari. Sodišče prve instance mora uvesti novo cenitev in potem postopati po zakonu.

Kazensko pravo.

a) K zakonu o živilih od 16. januarija 1896. l., šte. 89 drž. zak. 1897. l.

(Kas. rzsodba od 30. decembra 1898. l. št. 12874.)

Mate D. je bil napravil nekoliko hektolitrov dobrega vina iz zbranega grozdja in je nameraval prodati je po leti za drag denar. Toda, ko je je v rožnem majniku pretakal, je opazil, da je zavrelo in se popolnoma pokvarilo. Revez ni hotel imeti prevelike izgube ter je vino, kolikor je bilo mogoče, popravil. Imel je par sodov priste patoke (Tresterwein), ki je bila sicer brez prave boje, a je imela prav dober okus. Pokvarjeno vino pa je obdržalo lepo naravno bojo in trebalo mu je samo okusa. Zmešavši pokvarjeno vino in patoko je Mate D. napravil prav ukusno vino, ki se mu je zdelo celo boljše, nego je bilo prej njegovo najboljše, in zadovoljen je bil svoje bistrumne iznajdbe,

kajti kazalo mu je, da dobi več, nego bi bil dobil, ako bi se mu vino ne bilo skazilo. A kratko je bilo njegovo veselje in še večja potem žalost, ko so mu tisto ukusno zmes v morje izlili in ga po vrhu še v ječo zaprli. Ob žetvi je namreč najel klet in postavil vino na prodaj. Točil je je v njegovem imenu Joso N., katerega je v to pooblastil. V Dalmaciji prodajajo vino na drobno v kletih. V označenje prodajanja izpostavljajo nad vrati kletij trobojnico iz papirja, na katero napisujejo kup vina. Joso N., ki je vedel, kako je bil Mate D. ono ukusno in lepo barveno pijačo napravil, je napisal na svojo trobojnico znesek 20 novč., ki je bil tedaj najviša cena za liter najboljšega vina. Prodajanje mu je šlo zelo od rok, oddal je bil že pol hektolitra, ko je nepričakovano pristopila mestna zdravstvena komisija, vina pokušala, zapečatila in klet zaklenila. Mateta D. in Josota N. so obtožili radi pregreška po §-u 18. št. 2., a obsodili samo radi prestopkov po §-u 11. št. 3. in §-u 14. št. 2. zakona o živilih; zaseženo vino pa so v morje izlili, ker je preiskovalni zavod izrekel, da je bilo pokvarjeno in človeškemu zdravju škodljivo.

Mate D. in Joso N. sta se pritožila na kasacijsko sodišče. Le-to pa je njiju pritožbo odbilo, a potrdilo razsodbo spoznavnega sodišča.

Ničnostna pritožba je uveljavljala ničnostni razlog odst. 4. §-a 281. kaz. pr. r., češ, da je razsodno sodišče zakon kršilo, ker ni ugodilo predlogu za zaslišanje veščakov, ki naj bi pojasnila mnenje preiskovalnega zavoda, in za preložitev glavne razprave v pregled in popolnjenje rečenega mnenja sodelovanjem drugega preiskovalnega zavoda. Le-ta izvajanja pa niso na pravem potu. Kajti mnenje preiskovalnega zavoda ni niti nejasno, niti protislovno v svoji vsebini, ko ustanavlja, da je bila zasežena tekočina pokvarjena in neužitna, in da je bil užitek iste škodljiv človeškemu zdravju, dasi ni bilo v njej zdravju škodljivih primeskov. Pokvarjenje nastane lahko samo iz sebe, popolnoma neodvisno od navlaščnega človeškega pripomočka, zgol kerpičnim ali mehničnim potom, in se morejo zato živila sama iz sebe skaziti in postati škodljiva človeškemu zdravju, ne da se jim dodaja tvarin, zdravju škodljivih, kakor na pr. trihinično meso, nezrelo sadje itd. Zato ne obstajajo v §-u 126. kaz. pr. r. določeni pogoji. Gledé revizije napominanega mnenja sodelovanjem drugega državnega

preiskovalnega zavoda pa pritožitelja nista pomislila, da jo more stranka zaprositi samo tedaj, ko je oddal mnenje kak v 1. in 2. odst. §-a 2. zak. o živilih imenovani nadzorovalni organ (§ 5. odst. 4. l. c.), in da zakon dovoljuje popreskus mnenja državnega preiskovalnega zavoda po drugem državnem preiskovalnem zavodu samo če se obistini v §-u 27. navedeni pogoji.

Prav tako neutemeljena je pritožba, kolikor zahteva nekaznivost obtožencev, naslanjaje se na odst. 9. a) §-a 281. kaz. pr. r. prigovorom, da Mate D. ni prisostoval prodajanju vprašavne tekočine, katere da ni prej niti pokusil, in da se mu zato ne more ničesa v greh šteti; a Joso N., ki ni vedel, niti mogel vedeti, da ni bila tekočina, katero je prodajal, pristno, naravno vino, nego žvižgavec, da je ceno takoj znižal od 20 na 12 novč., ko se je prepričal, da je bilo vino skaženo, kislo, ter tako označil odjemalcem, da ne prodaja pristnega vina najboljše vrste, nego slabše vino, nižje vrste. V le-tem pogledu pa se pritožba ne drži dejanskega, v razsodbi ustanovljenega stanja. Kajti razsodno sodišče je smatralo utrjenim, da je Mate D. pokvarjeno vino zmešal s patoko, da pa je isto vkljub temu ponujal na prodaj kakor naravno, pristno vino, običajnim oznamenilom, in da je Joso N. odstranil trobojnico čim je zapazil, da prihaja nadzorovalna komisija; okolnosti take, iz katerih se je razsodno sodišče prepričalo, da sta oba obtoženca vedela, da na prodaj ponujana in prodajana pijača ni bila pristno vino, nego pokvarjeno vino, zmešano s patoko ali kavcem. V le-tej smeri torej ne odgovarja izvod ničnostne pritožbe določilom zakona (§ 258. kaz. pr. r.).

Moti se slednjič pritožba ničnosti v svojih nazorih, ko izvaja razlog odst. 10. §-a 281. kaz. pr. r. iz tega, ker sta bila obtoženca krivima proglašena prestopka po §-u 11. št. 3. in po §-u 14. št. 2. zak. o živilih, ker je tedaj razpravno sodišče smatralo, da obstoja stok rečenih dveh prestopkov, dočim méni pritožba, da je obtoženo dejanje kaznivo samo po §-u 14. št. 2. l. c., ker gre za zdravju škodljivo živilo, § 11. pa domneva, da živila, krivim oznamenilom na prodaj ponujana ali prodajana, niso zdravju škodljiva, in da je zato smatrati v §-u 11. omenjeno slepilo občinstva zgolj za obtežujočo okolnost, nikakor pa ne za poseben zločin poleg prestopka po §-u 14. št. 2. To pa je pomotno. § 11. namerava samo preprečiti slepljenje kupovalcev o kakovosti živila.

Kakor je posnema in ponareja živil sama na sebi nekazniva, tako tudi ni samo na sebi kazni podvrženo postavljanje v promet posnemanih in ponarejenih živil, kolikor niso zdravju škodljiva, in zato, da se na prodaj ponujajo ali prodajajo kakor taka, a ne kakor pristna in nepokvarjena. Ko se pa posnemano ali ponarejeno ali nepokvarjeno, dasi zdravju neškodljivo, blago označi kakor pristno, neponarejeno, onda so kupovavci zaslepljeni o njegovi pravi kakovosti. Zgol to zadostuje v utemeljitev prestopka po §-u 11. Za kaznivost prestopka po §-u 14. pa ni potrebno slepilo. Le-ta obstoja celó, ko je zdravju škodljiva lastnost blaga kupovalcu znana. Za to je pač jasno, da sta obtoženca prelomila zakon v dveh različnih smereh, in da ustanavlja vsako posamezno prelomljenje za-se učin posebnega zločina. Ni pa v našem slučaju še posebej razmotrivati, ali ne bi bilo bolj umestno in zakonu primerno uporabiti odst. 4. mesto odst. 3. §-a 11., ko gre za prodajanje patoke oznamenilom pristnega vina, kajti če oznamenilo blaga ne odgovarja bistvu istega, ne obstaja »krivo oznamenilo«, nego »ponarejanje«. Sodni dvor je torej prav storil, ko je smatral, da obstoja idealna konkurenca prestopkov po §-ih 11. in 14. zak. o živilih, in je zato ničnostna pritožba neutemeljena v vsem svojem obsegu.

Fitik.

b) Zakon ne zahteva, da sodnik nagibe svojega prepričanja posebej obrazloži. — Napeljavanje po §-u 199. kaz. zak. je širši pojem nego šuntanje po §-u 5. kaz. zak. — Zvijajača, potrebna po §-u 197. kaz. zak. za zločin §-a 199. a) kaz. zak. je obsežena v poskusu pridobiti si nepristno (ponarejeno) dokazilo.

(Kas. rzsodba od 3. februvarija 1899. 1. št. 14149 iz 1898. 1.)

Jovan M. je ukral dve ovci na paši. Mislil je, da ga nobeden drugi ni videl, nego Bog, ko ju je odnesel. Žandarmi pa so naši dve priči, ki sta tatvino opazili in pred sodnikom tudi izpovedali, da sta videli Jovana, ko je šel po ovci in ko ju je odnesel. Jovana so zato obtožili radi hudodelstva tatvine in poklicali njega in oni dve priči pred sodišče. Hodili so skupaj v mesto in po potu je Jovan vrgel pričama besedo, naj zatrdita pred sodiščem, da vendarle nista gotovi, da je prav Jovan ovci ukral, da sta se morebiti mo-

tili, ker sta bili predaleč, da je najbrže kedo drugi, ki je Jovanu podoben, ovci odnesel. Prišedši v mesto, sta priči povedali žandarmu, kako ju je Jovan po potu nagovarjal. Žandarm je to nannanil državnemu pravdniku in le-ta je Jovana na razpravi obtožil tudi hudodelstva po §-u 197. in 199. a) kaz. zak. Jovan je privolil, da se takoj razpravlja tudi o tej novi obtožbi, priči sta potrdili nagovarjanje in sodišče je Jovana obsodilo radi tatvine po §-ih 171., 175. II. b) in radi goljufije po §-ih 197., 199. a) kaz. zak.

Obtoženčevo ničnostno pritožbo je kasacijsko sodišče odbilo ter svoj izrek tako-le obrazložilo:

Obtoženec kliče na pomoč ničnostni razlog odst. 5. §-a 281. kaz. pr. r., češ, da rabsodbeni razlogi samo navajajo izpovedanja prič, a ne tudi uvaževanj, na podlagi katerih se je razpravno sodišče prepričalo o krivdi obtoženca; rabsodba da je zato nepopolna in nejasna. Toda spoznavno sodišče je naštelo dogodke, katere je smatralo dokazanimi in je navelo izpovedbe prič, na podlagi katerih je smatralo dogodke ustanovljenimi. Več pa zakon ne zahteva od sodnika, vzlasti ne zahteva, da je sodniku tudi nagibe svojega prepričanja posebej obrazložiti. Sodni dvor je izrekom, da se je obzirom na doslovno v rabsodbenih razlogih navedena izpovedanja prič o krivdi obtoženca prepričal, popolnoma zadostil določilu §-a 270. št. 7. kaz. pr. r. Ničnostni razlog, na katerega se pritožitelj v tem pogledu oslanja, torej ne obstaja.

Neutemeljena pa je pritožba tudi, kolikor prigovarja pozovom na § 281. št. 9. a) kaz. pr. r., da je spoznavno sodišče besedovanje, njemu v greh šteto, smatralo hudodelstvom goljufije po §-ih 197., 199. a) kaz. zak. samo vsled napačnega razlaganja zakona, ne da bi bilo uvažilo, da je za napeljavanje v krivo pričanje potreben znak zvijače, da znači pojem »napeljavanje« nekako obljubo in natežno nagovarjanje h krivemu pričanju. Takovi nazori pa so iz trte zviti in ni jim najti v zakonu prave zaslombe. Pojem »napeljavanje« v § 199. a) kaz. zak. se ne krije pojmom »šuntanje« §-a 5. kaz. zak., nego je širši. »Napeljavanje« obsega vsa odrejanja in ukrepe, ki služijo v dosego določenega smotra, — v našem slučaju: krivega pričanja, takó celó, da zadočuje že samo zaprosenje krivico pričati; natežnejše prosjačenje in nagovarjanje ali celó obljubovanje odškodbe ali nagrade ni potrebno za učin napeljavanja. Gledé znaka zvijače (§ 197. kaz. zak.)

pa zadostuje pripomniti, da je za zločin, označen v §-u 199. a) kaz. zak., obsežena v poskusu pridobiti si ponarejeno dokazilo. Zato ni iztakniti kake pravne pomote prvih sodnikov ter je pritožba neosnovana v celem svojem obsegu. F.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 7. in 8. naslednje razprave: J. Wagner: O promjeni našeg građanskog parbenog postupnika. (Dalje). — Dr. J. Paleček: Misli ob osnovi novoga odvjetničkoga reda i karnostnega statuta. — Fr. Haladi: Razmatranja o zadaći tehničkih vještaka i upravnih činovnika kod provadjanja komasacije zemljišta prema zakonu od 26. svibnja 1891. — Dr. J. Šilović: Sedmi obći kongres međunarodne kriminalističke udruge. — D. Markovac: Očevid u kaznenom postupku radi težkih tjelesnih ozleda sa pravnog i ekonomskog gledišta.

Dr. H. Sperl: Systematische Uebersicht über Literatur und Praxis des oesterr. Civilprocess- und Executionsrechtes unter Anführung der gesammten 1895 bis 1898 erschienenen Fachquellen und Literatur, sowie allen veröffentlichten Gerichtsentscheidungen. Wien 1899 (Manz).

Criminalité et imputabilité par P. Poustoroslew, docteur et professeur à l'université de Jouriew. Jouriew 1899.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. avgusta 1899.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: predsednik okrož. sodišča in dvorni svètnik R. Ullepitsch pl. Krainfels predsednikom dež. sodišča v Celovci; sodni pristav v Motovunu dr. H. Stepančič okr. sodnikom v Buzetu; sodnimi pristavi: Jos. Zupančič za Idrijo, dr. A. Rojic za Sevnico, Fr. Nerat za Litijo, dr. Fr. Peitler za Kozje, dr. H. Watzulik za Šoštanj. — Premeščeni so: sodni pristavi: dr. P. Bleiweis iz Rovinja v Podgrad, A. Kette iz Kočevja v Ribnico, M. Mrače iz Kozjega v Šmarje, A. Seliškar iz Trebnjega v Kranj, dr. H. Neuberger iz Šoštanja v Ormož. — Umrl je sodni tajnik Al. Dekleva v Mariboru dne 13. julija.

— (Cenitev pravic, združenih s posestjo premičnine, ki je v eksekuciji.) V vzgledih za cenilne zapisnike (str. 10), izdanih od pravosodnega ministerstva, je pravica do lesa, zvezana s premičnino, kapitalizirana z dvajsetkratno letno vrednostjo. To se je v praksi napačno in sicer tako razumelo, da je določiti vrednost vselej in v vseh okolinah z dvajset-

kratno letno vrednostjo. Pravosodno ministerstvo je zato z razpisom od 12. julija 1899, št. 15106 sodiščem ozemlja, v katerem se je obrestna mera kapitaliziranja za gozde ustanovila s 4%, pripomnilo, da vzgled ima za podstavo 5% obrestno mero kapitaliziranja, da pa je pri 4%ni obrestni meri določiti vrednost analogno §-u 21., odst. 6 r. cen. reda po petindvajsetkratnem letnem donesku.

— (Eksekucija v Švici na podstavi avstrijske sodbe.) J. P. trgovce v L. je dosegel pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani sodbo proti Ks. R. v Curihu na plačilo kupnine za prodano živino v znesku 614 gld. 17 kr. Na podstavi te sodbe je dež. sodišče dovolilo zvršilo ter naprosilo potom višjega sodišča pristojno okrajno sodišče v Curihu, naj zvršilo opravi. To pa je spise uljudno vrnilo, rekše: Po naših zakonih se eksekucija vrši tako, da upnik pri zvršilnem uradu (Betreibungsamt), ki je za dolžnika po njega bivališču pristojen, začne pravno téranje (Rechtstrib anheben) za to svojo terjatev. Ako le-tej dolžnik ugovarja (Rechtsvorschlag erwirken), ima upnik prositi pri sodišči, naj se določi pravo (Gesuch um Rechtsöffnung). — »In concreto« bi bil torej J. P. moral pri zvršilnem uradu v Curihu III. začeti pravno téranje proti Ks. R. v Curihu III. radi 614 gld. 17 kr. s prip., in pri tem navesti pravni temelj (terjatev za prodano živino iz sodbe c. kr. dež. sodišča v Ljubljani); ako se dolžnik potem upre, mora J. P., priloživši sodbo, prositi avdijenčni sodni urad okr. sodišča v Curihu, naj določi pravo.

— (Zemljiškoknjižni odlok v »romanski slovenščini.«) Akordavši na bazu judicijalne konvencije dd. 1. aprila 1896 No. 6840 sub A., za kapital Antona Paulinija v sumi 200 florinov s 5% interesi od 1. marcija 1895. ana do salda, za judicijalne speže v sumi 6 flor. 10 soldov, za speže te instance, likvidane na 4 flor. 75 soldov in eventualne futurne speže, intabulacijo eksekutivnega simultannega dirita penja ali pignoris jusa na Martin Gregorisove realitate, riportane v tabularnih librih za katastralni komun Piranski v tabularni partiti No. 20. v sekundem in kvartnem tabularnem korpu in v tabularni partiti No. 30. v ventežimem in kvarnarnem tabularnem korpu in destinavši tabularno partito No. 20 principalnoj, tab. partito No. 30 pa akcesornoj partitij, imperatorsko regji ta distriktualni judicij ordinavši imp. regj. svojemu tabularnemu uficiju, da jo efektuà, komunicuje vse to procedentnemu kreditorju Antonu Pavliniju na duplikatu z alegatom A v uficijalni ekspediciji, obligatemu Martinu Gregorisu na simplumu, imp. regj. steuralnemu uficiju pa na rubriki, le temu z adjunkcijo, da je inskribnina saldana bolom 1 flor. 25 soldov. — Imp. regji distriktualni judicij Piranski 1. septembra 1896. ana. Imp. regi kapo žudih. —

Takega odloka, seveda, ni poslalo v svet nobeno sodišče ni v Dalmaciji, a niti na Primorskem. Spisal sem ga v čudnem tem jeziku z raznih razlogov:

1.) da bi dokazal, namreč *a*) kako je možno uklepati celo oholo romansčino v tesne ojnice večno krepkega našega jezika; — *b*) kako greše dan na dan izlasti naši sodniki na Kranjskem in na Malem Štajerji služé se tako zvanega prikanja in upotrebljuje v takih in enakih slučajih do vršnik

v prezentu, da si prezenta nima, ko bi jim bilo upotrebljavati ali dovršnik v minulosti, ali pa nedovršnik v prezentu; na pr. »dovoli se (samo se vendarle ne dovoljuje) uknjižba zastavne pravice pri zemljišči tem in tem«, saj bi se moral glasiti tak odlok tako-le: »sodišče je dovolilo, ali: sodišče dovolivši, ali: sodišče dovoljuje uknjiženje zastavne pravice za terjatev I. I. v znesku ... gld. .. novč. na to in to zemljišče«; kajti čitaje: »dovolivši uknjiženje zastavne pravice pri zemljišči«, — bi vsak Slovenec mislil, da je dovoljena uknjižba ne na dolžnikovo, nego na dolžnikovega soseda zemljišče.

2.) da bi vzbudil nekako odvrachenje od nepotrebnega upotrebljavanja romanskih besed, ko imamo v divnem našem jeziku vsega, karkoli potrebujemo; on nam namreč vsega ponuja, le pametno zajemati iz neizčrpnega tega studenca ne zamujajmo.

Tudi vojna, nastavša pred leti o tem, kako nam je pisati namreč glagole, posnete iz tujih jezikov in izlasti one iz latinščine, ni še dovojevana. Nekateri jih pišejo s končnico: irati, drugi z ono na ovati in zopet drugi z ono na irovati, na pr. legalizirati, legalizovati, legalizirovati. Po skromnem mojem mnenji in kakor mi primorsko-slovansko moje uho pravi, niso na pravi stezi ni iravci, ni ovavci, a niti irovavci, in mislim, da nam je tudi v tem oziru hoditi le za narodom, ki je vedno edino naš zanesljivi jezikoslovec.

Slovinci na Primorskem, neposredni sosedge Lahom (Furlanom) in Italjanom, upotrebljavajo vse take glagole v dovršnem in v nedovršnem pomenu po naravnih vodilih svojega jezika prav tako, kakor upotrebljavajo vse druge glagole slovanskega porekla. Njim služijo torej taki glagoli

- a) v kratki obliki, ali pa s kakim predlogom domačim ali tujim, kedar izražajo kaj dovršnega, na pr. podpis je legalizàn, ves je riskaldàn (pregret), sem rafredàn (prehlajen), vse mu je denegal (vtajil), zadruga je registràna (vregistrena ali vregerščena), on je bil za učiteljstvo reabilitàn (vrehabiljen), vse novce je inkasàl, itd.;
- b) v dolgi obliki na avati (isterski Hrvatje na ivati), kedar izražajo kaj nedovršnega, na pr. legalizavati, registravati, inkasavati, reabilitavati itd.

Tako bi registrovana (=registravana) zadruga ne smela še javno poslovati, ker ni še vpisana, dokler jo še le registrujejo, in isto tako učitelj, za učiteljstvo reabilitovani, ne bi smel javno učiti, dokler ni reabilitàn ali vrehabiljen za učiteljstvo. Dvigani in vzdigovani kamen ni še dvignen; isto tako denarji inkasovani (=inkasavani) ali inkasirovani niso še inkasàni.

Kdor moreš pojmiti, pojmi.

T.

»Slovenski Pravniki« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravniki« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah šte. 17; upravništvo pa na Valvazorjevem trgu šte. 7.